

Kredo

Müstəqil ictimai-siyasi, publisistik qəzet №19 (1275) 28 may 2025-ci il

Qiyməti 1 manat

Qəzet 1999-cu ilin oktyabrından çıxır

28 MAY MÜSTƏQİLLİK GÜNÜDÜR! HARDA OLSAM CANIMDASAN, AZƏRBAYCAN! Şəhriyarın "Azərbaycan" şeirinə təxmis və rəylər

Əli RZA XƏLƏFLİ

Hara getsəm, hara dönsəm, canımdasan, Azərbaycan,
Varlığında cənnətimisəl bir adasan, Azərbaycan,
Dünya səndə, sən əbədi dünyadasan, Azərbaycan;
"Könlüm quşu qanad çalmaz sensiz bir an, Azərbaycan,
Xoş günlərin gəlmir müdəm xəyalımdan, Azərbaycan".

Qoca Təbriz! Gün doğacaq, il sayıram, yaş sayıram,
Hazıram ki, səndən ötrü qaya sökəm, daş ayıram,
Çiyinlərim çökərdə dərdə, qəm yükünü daşıyıram,
"Səndən uzaq düşsəm də mən, eşqin ilə yaşayıram,
Yaralanmış qəlbim kimi, qəlbi viran Azərbaycan".

Nəçə dəfə şilkələnb zaman sənə hiddətinlə,
Tarix boyu hesablaşb cahangirələr qüvvətinlə,
Yandırarsan yağları qəzəbinlə, şiddətinlə,
"Bütün dünya bilir, sənə qüdrətinlə, dövlətinlə
Abad olub, azad olub mülki-İran, Azərbaycan!"

Azadistan - Xiyabani haqq yolunda kamil ustad,
Unudulmaz Pişəvəri... azadlıqdan bir damla dad,
Bağrımızı al qan eylər Səttar xandan qalan fəryad,
"Bisütüni-inqilabda Şirin- vətən üçün Fərhad
Külüng vurmus öz başına, zaman-zaman, Azərbaycan!"

Xudafərin körpüsünə dərd sərməyi öyrənmişik,
Gözümlə qor götürüb, od görməyi öyrənmişik,
Yurd yerində şəhid olub, gül dərməyi öyrənmişik,
"Vətən eşqi məktəbində can verməyi öyrənmişik,
Ustadımız deyib, heçdər vətənsiz can, Azərbaycan!"

Tamah-tamah yeriyənlər məkan tutub qalmaq üçün,
Sinə üstə ayaq basıb... öz qanına dolmaq üçün,
Gül əkmədik vay dərməyi, dəst bağında solmaq üçün,
"Rey qılınıcı - şümşadını yağlardan almaq üçün,
"Öz şümşadın başdan-başa olub al qan, Azərbaycan!"

Xəzan vurdu ürəklərdə güllərini hər bitməyin,
Kimsə bilməz mənəsinə dağlar üstə düz getməyin,
Bu nə fələk, bu nə dövrən, sonu gəlmir dərd bitməyin,
"Yarəb, nədir bir bu qədər ürəkləri qan etməyin,
Qolubaglı qalacaqdır nə vaxtacan, Azərbaycan?!"

Cəhənnəmin xofundasan, cənnətlərin həvəsində,
Məscidlərin azan səsi...ürək yandı nəfəsində,
Çırpınırsan xurafatın zindan olan qəfəsində,
"İgidlərin İran üçün şəhid olub, əvəzində
Dərd almısan, qəm almısan sən İrandan, Azərbaycan!"

Bilirəm ki, gün gələcək bədniiyyətlər solacaqdır,
Bilirəm ki, buynuzsuzlar qisasını alacaqdır,
İnanma ki, qisasımız qiyamətə qalacaqdır,
"Övladların nə vaxtadək tərki-vətən olacaqdır?
Əl-ələ ver, üsyan ələ, oyan, oyan, Azərbaycan!"

Xain əllər süfrəmizdə zəhər qatıb aşımıza,
Dünya özü çiyin verməz haqq-ədalət daşımıza,
Son verməyin vaxtı yetib səl-səl axan yaşımıza,
"Bəsdür fəraq odlarından kül ələndi başımıza,
Dur ayağa! Ya azad ol, ya tamam yan, Azərbaycan!"

Fikirlərin şairi var, Sadiq adı saralılır,
Xələflinin sinəsində dəsti-Muğan paralıdır.,
Bu Vətənin Araz bəxti, Diri yolu qaralıdır,
"Şəhriyarın ürəyi də seninki tək yaralıdır,
Azadlıqdır mənə məlhəm, sənə dərman, Azərbaycan!"

01. 05. 2025

P.S. Xalqımızın ünlü şairi Fikrət Sadiqın tərcüməsində ulu Məhəmməd Hüseyn Şəhriyarın "Azərbaycan" şeiri o taylı-bu taylı Vətənimizdə çox məşhurdur. Şeirin dillər əzbəri olduğunu kimsə dana bilməz. Amma dana bilməyənlər, ancaq danmaq istəyənlər bəzi "qarışdırmalarla" ruhumuzun ovqatına tərkilix qatmaq istəyirlər. Deyənlər var ki, bu, Şəhriyarın şeiri deyil. Bu, Fikrət Sadiqın şeiridir. Yəni F.Sadiq tərcümədə orijinaldan çox kənara çıxıb. Əlbəttə, bu mübahisələr F.Sadiqın sağlığında da olub. Amma o, inadla bildirib ki, "Mən poetik tərcüməyə cavabdehəm. Daha bir "ancaqla" bildirirəm ki, şeir Şəhriyarın din, Vtən azadlığı üzərində köklənmiş ruhuna çox uyğundur. Hətta Şəhriyarın demək istədiyi, ancaq deyə bilmədiyi duyğuları da F.Sadiq poetik tərcümənin mətninə gətirib, biz ona minnətdar olmalıyıq. Mən "Azərbaycan" şeirini təxmis etdim. Sözümlü Şəhriyarın, F.Sadiqın sözü ilə yanaşı qoymaq üçün yox, əsas ideyanı - azərbaycançılığı təzədən diqqətə gətirmək üçün poetik duyğularına rəvac verdim. Əsas fikir oxuculardır.

(Müəllifdən).

Şeirə sosial şəbəkədə nəzər yetirən, şərhlər yazan yüzlərə ad, ünvan var. Bəzi seçilmişləri oxucular üçün təqdim edirik:

Araz Əhmədov, ədəbiyyatşünas, yazıçı - Göylüyün göylülüyi Əli Rza Xələflinin müxəmməsində: O şeir Şəhriyar dədə də, deməyə də fərq etməz. Ənəmi olan bu "Azərbaycan" şeirində vətənimizin güneyində yaşanan həqiqətlərin ürəyi oxşar bir melodi ilə yağ kimi ürəkdən ürəyə axıb dinləyənin ürəyinə sızma bilməsi dir. Ənəmi olan Şəhriyar adına tarixə keçmiş o şeir Araz olaraq, o taydan çəşub daşib sellənən Əli Rza Xələflinin müxəmməsi ilə Kür olub Araz qovuşaraq birlikdə Xəzər olmasa dır. Ənəmi olan bu mavi dənizin ruhunda olan göylüyün göylülüyi dir. Ənəmi olan bu ruhun birliyinin varlığı, sarsılmazlığı, di-rənşisidir. Ənəmi olan bu həqiqətin, Həqiqin dənizinin varlığıdır.

Kamil Allahyarov, professor: - Ustad, bir dəfə İrana konfransa gətmişdik, mərhum şair Fikrət Sadiq da bizimlə orada idi. Söhbət zamanı bir İran azərbaycanlısı ona dedi ki, axı sizin tərcümə etdiyiniz bu şeir Şəhriyarın orijinalından çox fərqlənir, burada ələ sözlər, ifadələr var ki, Şəhriyarın şeirində onlar yoxdur. Fikrət Sadiq də dedi ki, şeir tərcüməsi həmişə orijinaldan müəyyən qədər fərqli alınır. Həqiqətən də bəzən ələ tərcümələr olur ki, onlar orijinaldan güclü olur. Sizin təxmisiniz də çox güclü səslənir. Var olun.

Seyfəddin Eyvazov, professor: - Kamil müəllimin dediyinə əlavə: Cənubdan gəlmiş həmin şəxs Bakıda aspirantura oxumuş biri idi. O zaman radio ilə Fikrət Sadiqa dedi ki, Şəhriyarın şeirində "Dur ayağa..." misralı beyt yoxdur. Fikrət Sadiq da dedi ki, mən poetik tərcüməyə cavabdehəm, məzmun tərcüməsini mənə Məmmədəli Müsəddiq verib. Sonra həmin şəxs (adını unutmuşam, farslaşdı bir azərbaycanlı idi) Müsəddiq müəllimə zəng etdi, o da dedi ki, mənə sərf edən variantda tərcümə etmişəm.

Kamil Allahyarov, professor: - Seyfəddin Eyvazov, Səhv etmərəmsə, o adamın adı Əsgər Fərdi idi.

Seyfəddin Eyvazov, professor: - Kamil Allahyarov, doğrudur. Nitqi yuyrak, savadlı adamcığaz Azərbaycan qanlı deyildi. Xalis fars Şuşaya da gətirdiyi deyirdi.Qəbiristanlıqda başdaşına yazılan "Hu-əl-baqi!" Odur daimi (Allahı nəzərdə tuturdu) yazısını şərh edirdi.

Kamil Allahyarov, professor: - Seyfəddin Eyvazov, onun haqqında internetdə farsca oxudum. 4 il qabaq ölüb. Şəhriyarın şagirdlərindən biri olsa da, qatı iranpəst imiş.

Nübar Eldar qızı, şair-publisist: - Misilsizdir! İsmayıl Həkimov, sabiq polis zabiti, publisist: - Məkanı cənnət olsun ustad Şəhriyarın!

Adil Əhmədov (Astarə), şair-publisist: - Yaxşı saldın Şəhriyarı sən, Əli Rza, yadımızda. Bizim də bir borcumuz var rəhmət deyək usradımıza, Min mərhəbə şeirsevər, qədərbilən xalqımıza... Allah Fikrət Sadiqa da rəhmət eyləsin ki, bu şeiri gözəl tərcümə etmişdir.

(Davamı 16-cı səhifədə)

HARDA OLSAM CANIMDASAN, AZƏRBAYCAN!

Şəhriyarın "Azərbaycan" şeirinə təxmis və rəylər

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Sədaqət Qabilov, pedaqoq-publisist: - "Azərbaycan" müstəqillik uğrunda mübarizə illərinin məşhur şeiri olub. Farscadan tərcümə olunan bu şeirle M.Şəhriyarın harayı, azadlıq ideyalarının təbliği ifadə edilib. Misralardakı mənə tutumu o qədər güclüdür ki, bu mövzuda yazılan ən güclü əsər kimi qiymətləndirmək olar. Dünən bir yazı oxudum. Bu şeirin uğurlu tərcümə olunmadığı haqda bəzi fikirlərlə rastlaşdım. Görürəm ki, şərhlərdə bu haqda yazan yoxdur. Yaxşı ki... Hörmətli Əli Rza müəllim, yəqin, Siz də bu təxmisle bir daha Şəhriyar qüdrətinin böyüklüyünü qabartmışınız. Təxmis çox uğurludur. Var olun!

Sevda Səfərlı, müəllim: - *Fikirlərin şairi var, Sadıq adlı saralıdır, Xələflinin sinəsində dəsti-Muğan paralıdır, Bu Vətənin Araz bəxti, Diri yolu qoralıdır!* Bu misralar çox düşündürdü. Möhtəşəm şeir, Şəhriyar harayı..

Namaz Manafov, dosent, tərcüməçi-ədəbiyyatşünas: - Sağ olun, hörmətli Əli Rza müəllim. Həmişə yaddaşı-

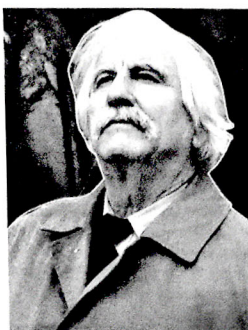

mızda olan şəhriyarı və "Azərbaycan"ı bir daha sözümlə, poetik sözümlə gətirdiniz.

Qüdrət Məmmədov, müəllim, şair-publisist: - Ürəyində, könlündə, qəlbində, canında, qanında bütöb bir Azərbaycan gəzdiren Əli Rza müəllim allah sizə bu Azərbaycanı çox görməsin. Var ol. Yaşa, yarat bizləri sevindir.

Vətən oğlu: - "İnsan" ən ağır yükü çiyinlərində deyil, "Ürəyində" daşıyır! Sağ ol, Əli Rza qardaşım. Biz ürək-dəşinin yükü gördük.

İsmayıl Həkimov, sabiq polis zabiti, publisist: - Var ol, şair!

Mina Fətəliyeva, pedaqoq, tədqiqatçı: - Qələminiz var olsun, Əli Rza müəllim. Ustadın əsərinə belə gözəl bir təxmis çox mükəmməldir.

Seyfəddin Eyvazov, professor: - Çox uğurlu alınib, Əli Rza müəllim!

Məhruzə İbrahimova, müəllim, şair-publisist: - Nə yaxşı ki, bunu paylaşırsınız, Əli Rza müəllim. Bundan gözəl çağırış ola bilməz azərbaycanlılar üçün, türk dünyası üçün Şəhriyar dözə bilmədi, səsinə qaldırdı, Azərbaycan. Yatma, qəflət yuxusundan oyan dedi. Özüni, məmləkətini, millətini qorumağı bacardı. İnanıram, oyanacaqsan, Azərbaycan!

Yusif Yusifli, professor, tədqiqatçı: - Nadir sənət nümunələrindən biridir, var olun müəllim.

Valeh Heydər, şair, publisist: - Ruhə şad olsun, böyük şairimizin, gözəldir.

Nəzirməmməd Zöhrablı, yazıçı-publisist: - Eşq olsun ustada!

Nəriman Mahmud, yazıçı-publisist: - Var olun, ustad. Allah Şəhriyara rəhmət eləsin, ruhu şad olsun. Bu təxmisle ruhunu bir daha şad etdiniz. Sizə isə Allah can sağlığı versin.

Qurban Bayramov, tənqidçi, ədəbiyyatşünas, professor: - Möhtəşəm...

Hafiz Rüstəm, şərqşünas şair: - Gör kimlər yadda düşdü: Şəhriyar və F.Sadıq Hər ikisinə rəhmət! Sənə də can sağlığı və müvəffəqiyyət!

Dirili Yusif, şair-tədqiqatçı, alim: - Mükəmməl, Şəhriyara yaraşan milsiz təxmis! Var ol, ustad!

Novruz Sirikli Həsənov, şair: - Afərin, şair, əllərinizə sağlıq!

Mirzəcan Ağabalayev: - Mükəmməl!